

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ívnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—

fél oldal ... » 16.— | nyolczad oldal » 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

Az új korszak küszöbén.

A kath. népoktatásügy történetében új korszakot jelöl az «Országos Katholikus Tanügyi Tanács»-nak február hó 27-én tartott ülése. Egy nagy elvi harc, mely annyi zavart, annyi keserűséget, annyi ellenségeskedést szított az egyház papjai és tanítói között és oly sok kiváló erőből fosztotta meg kath. iskoláinkat és oly sok világi tanítót sodort az államosító törekvések táborába és tett saját hivatásának ellenségevé, e napon Krisztus szellemében eldöntést nyert. Én úgy üdvözlöm e napot, mint a papság és a kath. világi tanítóság között a keresztény szeretet kiapadhatatlan erejével és a szent hivatásra vonatkozó egyesülés napját: keresztény szellemben, de modern eszközökkel megvalósítani a haza határai között a keresztény nemzeti nevelés összes feladatait.

Ne tagadjuk, hogy abban a javaslatban, melyet a Tanács tárgyalt az új eszme, melyet megvalósított, az, hogy a világi tanítók fokozatos előlépéshez juthatnak és az egyházi tanügyi kormányzat befogadja a világi bithűséget, lelkesedést és tudományt is abba a körbe, amelybe évszázadokkal előbb már csak azért sem volt bevonható, mert a világi tanítót onnan vették, ahol találták, mert szakképzett, hivatásának magaslatán álló világi tanítói osztályról szó sem volt. A helyzet ma már más. Az egyház bizalommal vonhatja a kormányzat és ellenőrzés munkájába a világi tanítóságot és e bizalma az egyháznak a magyar kath. világi tanítói és tanári kart hivatásának teljesítésében lelkesebbé, értékesebbé teszi.

A Tanács a szakosztályok lelkes és komoly munkájára bízta a javaslat részleteit, de általánosságban, részeiben és fejezeteiben magáévá tette azt. Ezzel a fent érintett eszmét minden kétséget kizárólag magáévá tette. Reméljük és hisszük, hogy ezzel minden aggályoskodás megszűnt azokban a lelkekben is, kik a világi elem korszerű óhajaival szemben a régi szervezet fentar-

tását vitatták. Így nevezetesen az «Egyházi Közlöny» cikkezője is magába száll, ki vészt kiáltó szavával a szabályzatnak épen ezen kardinális újításaival szemben táplált ok nélkül bizalmatlanságot.

De nevezetes a Tanácsnak a képzőtanárok képesítésére vonatkozólag hozott határozata is. Az 1868:XXXVIII. t.-c. a képzőtanárok minősítését nem írja körül. Nyilvánvalónak tartja azt, hogy a tanítót a magasabb műveltséget szerzett tanítók neveljék, amint az egyetemi tanárok is a középiskolai tanárok sorából jutnak a tudományok művelésének érdeme alapján a tanszékre.

Utasította a Tanács a kath. tanítóképzők rendtartási szabályzatát készítő bizottságot, hogy a szervezetben azon elvet nyíltan kifejezze, hogy kath. képzőinkben igazgató-tanároknak nemcsak egyházi, hanem világi tanfériak is alkalmaztasanak.

Foglalkozott a Tanács az országos kath. tanítói segélyalap ügyével is. Ennek az alapnak az egyház tekintélyéhez méltóan kell évről-évre gyarapodnia. Ezzel szemben évről-évre elhangzik a panasz a középponti bizottság gyűlésén a tanítóság ellen, hogy az alapot nem támogatja, önsorsával nem törődik; de a panasznak mindazonáltal eredménye vajmi kevés. Az elnök körövényeket küld szét az alap érdekében, de ezek sem keltenek életet. Így esett figyelmünk Fonyó Pál felhívásából arra a körülményre, hogy az alap szervezetében van e bajok forrása. A tanítóság nem tekinti az egyesületet szabad egyesületnek, ügymenetére az egy központi gyűlést kivéve, semmi befolyása nincs. Ezért idegen, ismeretlen előtte az egyesület s így nem is támogatja azt.

Ennélfogva a Tanács kérelmet intéz a nagymélt. püspöki karhoz, hogy utasítsa őt az alapszabályzatnak szabad egyesületek szellemében való átdolgozására. Ez a munkálat azonban csak javaslat lesz a segélyalap központi bizottsága számára, mivel az alapszabály revíziója természetesen a segítő-egyesületet illeti meg.

Elhatározta ezenkívül a Tanács, hogy a kántor-

tanítók nyugdíjserolmeinek a fennálló törvény keretében való orvoslását szorgalmazni fogja.

A magyarországi kath. tanítók III. kongresszusának szervezésére a világi elnök vezetésével bizottságot küldött ki, melynek feladatává tette, hogy a részletes programot a legközelebbi tanácsülésig elkészítse.

A már működésben levő tanítók számára a kath. tanítóképzőkkel kapcsolatosan slöjd-tanfolyamok szervezését a Tanács szükségesnek tartja avégből, hogy tanítóink az új népiskolai tantervben előírt kezűgyességi oktatást elláthassák.

Ime, a tények igazolják, hogy a Tanács legutóbbi gyűlése fontos munkájával egy új korszakot készített elő a keresztény nemzeti nevelés történetében.

E.

A kath. elemi iskolák közigazgatása.

A «Népnevelő» tisztelt szerkesztője, a báró *Joszefik* Gábor és *Bertalan* Vince szerkesztette iskola közigazgatási szabályzatot fejezetenként tárgyalván, megjelölte amaz irányelveket, amelyek e szabályzat végleges megalkotásánál iskolai és tanítói szempontok, illetve kívánalmak alapján figyelembe veendőek.

A magyarországi kath. Tanügyi Tanács február 27-én tartott ülésén — bár munkaprogramjába fölvette — érdemileg nem foglalkozott e javaslatos munkálattal, mert belátta, hogy ennek alapos, körültekintő s az ügy komolyságához és fontosságához méltó megvitatása egy napi gyűlés keretében teljes lehetetlenség. Elfogadta tehát a tanács *Ember* Károly és *Dreisziger* Ferenc egyített indítványát, amelynek értelmé szerint a szabályzat minden egyes részét külön szakosztály vitatja meg, a tanácsstagok pedig az egyes részekre, fejezetekre vonatkozó véleményüket írásbelileg közlik a szakosztályokkal.

E szerint e sorok írójának is módjában van hasonlóképen cselekedni. Mivel azonban a hozzászólás e lapok hasábjain épen a szerkesztő helyes és utmutató kezdeményezésével, a figyelembe veendő elvi szempontok megjelölésével megindult s a szélesebb mederben folyó vita az ügynek csak hasznára lehet, úgy hiszem, én sem végzek fölösleges munkát, ha a kath. tanítók nagy nyilvánossága előtt is kifejtem ama tanítói jogos kívánalmakat, amelyeknek meghallgatását, figyelembe vételét a kath. tanítók tekintélyes tábora reménnyel várja.

Lássuk tehát elsősorban, vajjon jogosult-e, hogy a kath. tanítók e szabályzat megalkotásában részesedjenek s a tanítói közvéleményben életerősen megnyilatkozó kívánalmak e szabályzat végleges szövegezésékor érvényesíthessenek.

E szabályzatnak, ma még javaslatnak, célja, hogy a kath. iskolaügyet védje, fejlessze, viragoztassa; célja, hogy a megvédett, fejlesztett kath. iskolából kikerülő nemzedékek erős kath. érzéssel, hazafias szellemmel s a szükséges művelt-

seggel gazdagítsák a keresztény Magyarország fentartó erejét.

Amidőn azonban kath. népoktatásról, a kath. iskolák vedelméről esik szó, komoly gondolkozás után be kell hogy lássuk, hogy elsősorban az a tényező jöhet számba, akin az elemi oktatás, vagyis a kath. iskolák *egész világa, egész belső élete* megfordul *s ez a kath. néptanító.*

Aki tehát akármifele rendszabályt, iskolaigazgatási szabályzatot akar alkotni anélkül, hogy az ne a kath. tanító iránt való *teljes bizalmon, szak tudásának érvényesítésén*, a kath. tanító személyének végre valahára előtérbe helyezésén alapuljon, az nem helyesen gondolkodik, az nem ismeri a népoktatás belső életét, s nem ismeri a kath. tanítóság érzését, gondolkodását.

Minden reformnál emlegetni szokták a változott körülményeket, fejlettebb életviszonyokat, komoly, hasznos tanulságokat. Sőt tökéletes alkotásnál, reformnál mindezt nemesak emlegetik, hanem figyelembe is veszik. Ilyen változott, fejlettebb viszonyokat találunk az iskolai életben, a tanítók tudatában, gondolkodásában. Mások az idők, mint ezelőtt 30, vagy csak 10 évvel is.

Ma minden kath. tanító tudja, hogy a népoktatás *teljes sikere*, ismételten merem hangoztatni, hogy: *teljes sikere*, értéke, egész hatása legelsősorban a tanítónak becsületos munkájától függ. Minden kath. tanító tudja, hogy az iskola keretén kívül, tehát a nép körében, társadalmi téren is, elsőrendű munkása, nem egyszer egyedüli propagátora minden oly eszmének, intézménynek, amelynek csak kath. vonatkozása van. Ma már minden kath. tanító tudja, hogy építhetünk gazdag felszerelésű iskolapalotákat, állhat azok élén plébánosigazgató, állhat ez iskolák fölött szinte védő és feltő öleléssel a templom: mindez a kath. egyháznak erőt, híveinek erős hiteletet, eszméinek diadalt csak akkor terem, ha benn az iskolákban megelegetett, megelegetésben boldog s boldogságában minden testi és lelki áldozatra kész kath. tanítótábor munkálkodik.

Bizonyítja ezt ama tény is, hogy a kath. egyház azért áldoz oly sokat a kath. tanítóképzésre s azért szorgoskodik a tanítóképzés fejlesztésén, mert tudja, hogy a kath. nevelés és oktatás révén az egyház nagy érdekei helyezvők a kath. tanító munkakörébe.

Mindezt eltagadni nem lehet, mert ez eleven, élő igazság. Épen azért jogosult a kath. tanítók ama kívánsága, hogy ne csak a munkával, a kötelességgel, hanem az őket megillető jogokkal is előtérbe jussanak; jogosult az a kívánalmuk, hogy amikor a magyar kath. egyház főhatósága népiskolai szabályzatot alkot, ebben a szabályzatban is kidomborodjék a kath. tanítóság iránt való bizalom, az ők alapvető, fontos munkájuknak az elismerése. Nem azt akarom ezzel mondani, hogy a bírálat alá vett javaslat a tanítói kívánalmakat teljesen mellőzi, de azt igenis állítom, hogy még mindig nem helyezkedett tanítói szempontból arra az alapra, amelyre a kath.

tanítók érdemei s jogos kívánalmai szerint helyezkednie kellene.

A tanítói kívánalmak közül e helyen csak *ketőre*, mint — meggyőződésem szerint — leglényegesebbre öhajtok kiterjeszkedni, megvilágitani törekedvén egyttal azt is, hogy e kívánalmak teljesítése nem esorbítaná senki másnak eddigi jogkörét, sőt épen a *jogosság* s a méltányosság szempontjából jutalmazná s buzdítaná a katolikus tanítóságot. E kívánalmak elseje a javaslat I. részének második fejezetét, vagyis a tanítók *fejjelmi* ügyét illeti s abban fejeződik ki, hogy *úgy a fejjelmi vizsgálatot vezető bizottságban, mint a tanítók fölött ítélkező fejjelmi tanácsban tanító-tagok is résztvehessenek*. Hogy ez nem abszurdum s az egyházmegyei hatóságok jogkörét parányit sem esorbítja, egy kiváló egyházfőnök a csekélykedetével bizonyítom. 1894-ben a veszprémi püspök úr ő méltósága — akinek teljes egészségét a katolikus tanügy javára a jó Isten vajha mielőbb visszaadná — egy fejjelmi szabályzatot s szolgálati pragmatikát alkotott az ő tanítói számára. Alkotta ezt a szabályzatot maga a főpásztor, az akkori főtanfelügyelője, négy esperestanfelyelő s négy tanító, közöttük csekélységem is. Ez a szabályzat egy járási s egy központi fejjelmi tanácsot alkotott, *feles számban a tanítótagokkal*, elrendelte, hogy a fejjelmi vizsgálatot *teljesítő bizottságban is szerepeljen tanítótag*.

Ezt a szabályzatot a főpásztor jóváhagyta s megerősítés végett a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez még az évbén felterjeszté. Sajnos, a megerősítés elmaradt. A miniszternek ugyanis tudomására jutott, hogy az esztergomi főhatóság a magyarországi *összes katolikus tanítókra* vonatkozó fejjelmi és szolgálati szabályzatot alkotott, tehát a veszprémit, mint csak egy egyházmegyére szóló szabályzatot nem erősítette meg, de mint e nembén útmutató dolgozatot az esztergomi főhatóságnak *figyelmébe* ajánlotta. Hogy Esztergomban e szabályzattal mi történt, nem tudom, csak azt látom, hogy a bírálat alá vett javaslatban — amely pedig az esztergomi laboratorium alapján készült — semmi nyoma sincs.

Már most, ha a veszprémi püspök, mint főhatóság, az ő főpásztori jogát nem féltette az ő megbecsült tanítóitól, nem féltette a *fejerésben* tanítótagokból álló fejjelmi tanácsoktól, lehetetlen, hogy féltse a nm. püspöki karnak bármelyik tagja is, amikor megmarad minden főpásztornak a fejjelmi tanács határozatait jóváhagyó vagy megsemmisítő főhatósági joga.

Hogy mennyi béke, mennyi nyugalom szállna egy ily szellemű fejjelmi szabályzattal a lelkekbe, annak csak a jó Isten a megmondhatója. Ma csak visszatetszést, bizalmatlanságot, hogy ne mondjam, gyanakodást kelt tanítókörökben a tanítót sújtó ítélet még az esetben is, ha ez az ítélet igazságos. S ez épen nem csodálható, hiszen az elítélt mindig a maga ártatlanságát

hangoztatja s az ellenkezőről egyetlen tanító sem győződhet meg.

Igy esik meg azután, hogy — hire futván egy-egy kath. tanító súlyosabb elítélésének — más jellegű tanítók, idegenek avatkoznak a dologba s az országos körvélemény előtt hurcolják, gyanúsítják meg az ítélkező főhatóságot. Nem mondom, hogy ez jól van, csak konstátálom, hogy így van s lelkem egész meggyőződésével hirdetem, hogy mind ez másképp leszen, ha a *tanítók fejjelmi tanácsában tanítótagok is helyet foglalnak*.

A javaslat 5. §-ának 9. pontja szerint «a róm. kath. népoktatási intézeteknél alkalmazott tanerők elleni fejjelmi eljárás az iskolai főtanács hatáskörébe tartozik». Tehát ítél a kath. tanítóképzők fölött is, mert ezidőszerint még a képzők is népoktatási intézetek. Vajjon nem tartják-e jogosultnak a képzőtanárok, hogy a fejjelmi ügyekben ítélkező tanácsban pályatársaik is helyet foglaljanak? Lehetetlen, hogy tanárai jogosultnak ne tartsák. Mint a tanítók tanítói, vezérei, álljanak tehát ők is a tanítók kívánsága mellé s meggyőzővén a nm. püspöki kart az ők s a mi kívánalmunknak — az emberi jog, az osztó igazság s az iskolaügy szempontjai szerint — jogos és méltányos voltáról: a javaslatnak fejjelmi része közmegelegedésre fog újra szövegeztetni.

Veszprém.

Gubicza Lajos.

Jelképes (mimikai) számolástanítási mód a tanítás alsó fokán.*

A magyar tanítóság a számolástanítás módszerében nem áll mögötte a művelt államok tanítóinak. És mégis általában azt tapasztaljuk, hogy számolástanításunknál a legalsóbb fokon az eredmény nincs arányban a reáfordított fáradsággal.

A számolástanítás nehézségét fokozott mértékben érezzük azóta, hogy az olvasás és írás, az I. osztály ezen másik két főtárgya a fonomimikai és játékos módszerek által szinte hihetetlenül megkönnyült. Kerestem, kutattam tehát a számolástanítás terén én is, mint bizonyára számos kártársam, a jobb, megfelelőbb után. És arra a meggyőződésre jutottam, hogy a mostani módszer mellett, mely abból áll, hogy pld. az 5-ös számkör tanításánál az 5-öt minél többféle tárgyon szemléltetjük: az 5 mennyisége, mint olyan *sokaság*, mely a fejletlen elméjű kis gyermek által *át nem tekinthető*, a gyermek *elméjében meg nem rögzítetik*, ebben meg nem jegecesedik: *következésképpen azt fel sem fogja, meg sem érti*. Ha látja az 5-öt, mint mennyiséget, megmondja ugyan, hogy az 5, de az 5 mennyiséget elvontan magában elképzelni — ami már értés, fölfogás volna — nem tudja.

Ennek fölfogásához, megértéséhez a mostani

* A számolástanítás ezen új módszerét ismertető vezérkönyv is megjelent cikkiró tollából. Ára 1 kor.

módszer mellett csak igen hosszú, tanítót és tanulókat egyaránt gyöttrő gyakorlás s az ennek nyomán keletkező fogalmak egy bizonyos fokának elérése után jut el a tanuló. Ezen fokon már fölfognak, megértének a gyermekek olyan nagyobb számmennyiséget is, melyet áttekinteni nem képesek; ezt — amint azt Beke M. dr. mondja — lelkünk egy sajátosság, kifürkészhetetlen működése: a számlálás létesíti; ezek már a számlálás művelésével keletkező fogalmak.

Kezdetben a kis tanulók csak az 1, 2 mennyiségeket képesek áttekinteni s mint ilyen áttekinthető mennyiségeket elvontan maguk elé képzelni, percipiálni vagyis fölfogni. Később már a 3, még később a 4 mennyiséget is képesek áttekinteni, tehát fölfogni, megérteni. Kezdetben azonban a 3, 4 mennyiség is előttük még sokaság, melyet, mint át nem tekinthető mennyiséget, percipiálni képtelenek s ezekkel elvontan nem is tudnak számolni. Mi következik ebből? Az, hogy ha a tanítás első fokán 2-nél, 3-nál vagy 4-nél nagyobb mennyiséget, mint a gyermek által át nem tekinthető sokaságot akarunk a gyermekkel fölfogtatni, megérteni: a sokaságot két, majd pedig három áttekinthető mennyiségben adjuk a gyermek elé. Pld. az 5-öt mint két 2-t meg egy 1-et. (2, 2, 1.) Így az 5-öt — mint két 2-t meg egy 1-et — percipiálni képes, fölfogja, megérti az 5-öt, ez benne megrögzítettik, el tudja magában képzelni, lelki szemével látja.

Ezen így 3-4 kisebb, áttekinthető mennyiségek alakjában a 10-es számig terjedő sokaságot egész határozottan képesek percipiálni, fölfogni. (Az afrikai benszülött népek közül csak kevesen tudnak ma is 5-nél tovább számlálni. Az eszkimók a két tizen fölül mennyiséget már soknak mondják. Beke M. dr.)

Ezek után most már az a kérdés, hogy pld. az 5 sokaságot, két 2-es meg egy 1-es áttekinthető mennyiségek útján (alakjában) miként lehet a gyermekben megrögzíteni? Vagyis miként valósíthatjuk meg azt, hogy ha a gyermek az 5 számmennyiséget akarja magában elgondolni, gondolatban maga elé idézni: akkor mindig a két 2 meg az 1 mennyiséget (vagyis az 5-öt ennek alkotó részeiben) lássa gondolatban maga előtt?

Ezt a célt akként érjük el, hogy az 5 számfogalmát valamely olyan dologgal hozzuk szoros tárgyi (alaki) vagy logikai kapcsolatba, amely dolgot a két 2-es meg egy 1-es számmennyiséggel jellemezhetünk. Pld. az 5-öt vonatkozásba hozzuk a kutyával. Ennek van 2 első, 2 hátulsó lába meg 1 farka. De ha én ezt a gyermeknek csak úgy elmondom, vagy képen bemutatom, még nincs elérve az a céliom, hogy az 5-nél mindig erre gondoljon. Itt jött segítségemre Grosselin és T. Czukrasz Róza zseniális alkotása, a fonomimika. Miként a fonomimika a kézjelek (mimikák) segítségével rávezeti a tanuló az illető hang betűalakjára: úgy a jelképes számolástanításnál is a kézjel (mimika) az illető szám mennyiségére, illetve ami a fő cél: az illető számsokaság áttekinthető alkotó elemeire rávezeti a

tanulót: a jelkép (mimika) többszöri ismétlése által az illető számsokaság alkotó elemeit benne megrögzíti, állandósítja.

Pld. az 5-nél a tanulók a kutya szaladását jelölik öt ujjal. A négy tenyerűj a kutya két első és két hátulsó lába, az ellenkező irányban levő hüvelykuj pedig a kutya farka. Ezen jelképek mellett (az ujjal való jelölést értem ez alatt) segítségünkre vannak még a számképek is arra a célra, hogy valamely számsokaság áttekinthető alkotó részei alakjában vésődjek be minél mélyebben a gyermek képzetébe. Az 5-nek ilyen számképe pld. az öt vonallal fölrajzolt kutya, illetve ennek két első, két hátulsó lába és a farka. A kutya ilyen képe bár eléggé fogyatékos, de a gyermek élénk képzelete ezt kiegészíti.

Az 5-nek ezen számképét a tanulók is minél többször lerajzolják, hogy az 5 sokaság a két 2-es és egy 1-es áttekinthető mennyiségek alakjában, vagyis az alkotó részek alakjában, minél mélyebben gyökeret verjen a gyermek képzetében. Az 5 számképe alá a tanulók mindig odairják az 5 számjegyet is.

Ily eljárással a tanulóknak megrögzítjük: hogy $2+2+1$ az 5; s így az ötöt áttekinthető alkotó részeiben a kutya két első, két hátulsó lába meg a farka képében képzele mindig maga elé. Következésképpen az öt mennyiséget, az ötös számkört fölfogja, megérti, ebben el tud igazodni, s a négy alapműveletet ezen számkörben nem lesz nehéz végeznie. Pld. $5-1$, (ötből elveszünk egyet) ezt a tanuló úgy oldja meg, hogy a kutyának elveszi a farkát, megmarad a négy lába; $5-2$, elveszi a két első vagy két hátulsó lábát, megmarad a másik két lába meg a farka; $5-3$, elveszi a kutya két lábát meg a farkát, megmarad a másik két lába; $5-4$, elveszi a négy lábát, megmarad a farka, stb.

Ezen módszernél minden számnak 1—10-ig megvan a maga jelképe (mimikája), melyet kezünkkel jelölünk (mimelünk) és a számképe, melyet iratunk, 1-et az egy lábú asztal 1 mimeljük, 2-t a lépkedő katona két lábával, 3-at a háromlábú sánta kutya bicegésével, 4-et a négy lábú szaladó kutyával, melynek nincs farka stb. Így keletkeztetjük az egyik számképből a másikat, az ismert számmennyiségből a következő számmennyiséget. Jelképek segítségével végezzük a négy alapműveletet. És pedig olykor két kézzel is jelképezünk (mimelünk); pld. egyik kezünkkel a háromlábú sánta kutya bicegését mimeljük (3), másikkal meg a négylábú kutya szaladását (4), a kettőnek összesen van 7 lába ($4+3=7$); most elszalad a négylábú kutya, itt maradt a háromlábú sánta kutya ($7-4=3$); majd két katonát lépkedtetünk (két kezünk $2-2$ ujjával a lépkedést mimeljük) akiknek kétszer két lábuk van ($2 \times 2=4$, 4-ben megvan a 2 kétszer) stb. A jelképeket a tanulók a tanítóval velesínálják.

Az alaposságukról ismert németek tantervükben az első osztály számolástanítási anyagát az 1—10-ig terjedő számkörben állapítják meg.

A tizes számkör képezi számolásunk alapját. A jelképes számolástanítási módszert ebben a számkörben egészen megfelelően alkalmazhatjuk.

A jelképes számolástanítással elérjük azt, amit eddig semmiféle úton-módon el nem érhattünk: hogy az egész osztály végezi a számműveleteket s még hozzá kedvvel, játszva; a tanulók figyelme a tárgy iránt állandóan éber, a régi nyomasztó hangulat, unalom számúzve. Az eddigi rideg számolástanítást eleven, színes kép váltja föl. A gyermek mozgási vágyát, cselekvési hajlamát ennél a tantárgynál is kielégítjük, élénk képzeletét játszva foglalkoztatjuk: az eredménnyel pedig meg leszünk elégedve még a gyengébb tehetségű tanulóknál is.

Szeged.

Csikós Gyula.

A leánygyermek első nevelője.

Tagadhatatlan, hogy az értelmi nevelés sok nehézséggel jár, de még inkább mondható ugyanez az erkölcsi nevelésről; mert míg a leánygyermek értelmi fogatkozásait csak nehezebben palástolhatja: addig az erkölcsieket, ha van benne egy kis raffineria — a rossz nyelvek a mi nemünkön azt mondják, hogy van — teljesen el is titkolhatja és tévútra vezetheti a tanítónót. A leánygyermek egyéniségének kiismerése tehát szükségessé teszi azt, hogy a tanítónó az iskolán kívül is, már a gyermekszobában megfigyelhesse növekedését. Pestalozzi és vele más hírneves pedagógusok is a gyermekszobában tanultak gyakorlati pedagógiát. Megfigyelték a gyermeket már akkor, mikor még első nevelőjének, édesanyjának ölében ült; mert az anya az, aki elsőnek kezdi meg a nevelés nagy munkáját. És ha ez az első nevelő elég értelmes, eszes és keresztényies gondolkodású, akkor nemcsak első, de legfőbb nevelője is lesz és marad is gyermekének, aki életének már legelső éveiben is sokat tanul édesanyjának ölen.

Az anya az, aki a gyermeket megtanítja *beszólni*: az anya nyelve a gyermeknek anyanyelve lesz. Ha mindkét szülőnek külön-külön tájszólása van, ritka eset, hogy még a fiúgyermek is apja tájszólásán beszélne. Az anya karjaiba veszi gyermekét és ennek ártatlan szeméi örömtől ragyognak, ha utánzási ösztönének segítségével legalább némileg sikerül az előmondott szót ajkaira venni: kezdetben ugyan még csak elmosódott és alig érthető hangzók azok, hanem a többszöri gyakorlat által érthetlenségéből mindinkább veszít és világosabb, tisztább lesz a beszéd. Sajnos, hogy a szerető anya sokszor feleli a nevelőt és utánozza gyermekének «kedves» és «oly édes» beszédmodorát. Ilyképen az anya és gyermek szerepet cserélnek: az anya megtanulja a gyermeknyelvet, de a gyermek nem tanulja meg, vagy csak jó későn az anyanyelvet.

A gyermeknek beszélőképesége állandó gyakorlat mellett azután tovább fejlődik. Már első

életéveiben is szabadon tudja magát kifejezni és csak egy kis segítség kell, hogy a külvilágból szerzett és megtartott képzeteket egyszerű szavakkal szemléltesse is. Jó anyja mesél neki Jézuskáról és a jó gyermekekről, ami mind alkalmas arra, hogy emlékezőtehetségét új kifejezésekkel és fordulatokkal bővítse. Az okos anya azonban óvatosan kerülje mindent, ami gyermekének szellemi képességeivel nincsen kellő arányban; sőt ellenkezőleg, csak arról beszél neki, ami értelmiségének és érzelmeinek hasznára válhatik, képzelőtehetségét pedig megindítja, de túl nem csigázza.

Temesvár

Karl Józsa.

(Vége köv.)

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

Felhívás a hazai kath. tanítóegyesületekhez és tanítói körökhöz.

A magyarországi kath. tanítók orsz. Bizottságának tervezete 2. §. e) pontja értelmében az orsz. kath. Tanügyi Tanács azt a kérelmet intézi a hazai kath. tanítóegyesületekhez és tanítói körökhöz, hogy ezévi gyűléseiken az alább közölt tételék bármelyikét megvitassák és megállapodásukat a Tanács elnökségéhez beterjesszék. A középonti vezetőség köszönettel fogadja a hazai kath. tanítóegyesületeknek a III-ik kath. tanítói kongresszus tárgysorozatára, avagy tételre vonatkozó javaslataikat is.

Tételek:

1. A népiskolai nevelés főadata a kivándorlás megszüntetésére.
2. A katolikus tanító a keresztény szociális tevékenység terén.
3. A népiskolai ifjúsági egyesületek, népkönyvtárak, népszövetség nevelő feladatai.
4. A nemzeti öntudat és fajszeretet fejlesztése és ápolása.

Budapesten, 1906. március 1.

Az orsz. kath. Tanügyi Tanács elnöksége.

Értesítés. A kath. Tanügyi Tanács febr. 27-én tartott ülésében a Rendtartási szabályzat egyes részeinek tárgyalására és átdolgozására a következő bizottságokat küldte ki:

I. *Szervezési bizottság.* Elnök: Zundl Péter, Kalocsa; Döbrössy Alajos, Galler Kristóf, Petrovác József, Dreisziger Ferenc, Bertalan Vince.

II. *Iskolaszékekéről.* Elnök: Baksay Károly, Vác; Matyeczko Tivadar, Oberth Ágoston, Bobory János, Fejes János, báró Jeszenák Gábor.

III. *A tanítók minősítéséről és alkalmazásáról.* Elnök: Andor György, Esztergom; Ember Károly, Guzsvenitz Vilmos, Számord Ignác, Keményffy Dániel, Györffy János, Gubicza Lajos.

IV. *Gazdasági ism. iskolák és óvólukról.* Elnök: Számord Ignác (központ: Győr), Haller József, Ujlaky Géza, Barabás György, Würth Bene Gábor, Szőke Sándor.

V. *Közhatalmasági segélyről.* Elnök: dr. Zeltiger Vilmos, Budapest; Gerely József, báró Jeszenák Gábor, Számorvoszky Rezső, Bertalan Vince.

A Tanács határozata értelmében felkérjük a kath. tanfőleket és a Tanács összes tagjait, hogy a Szabályzat bármely részére vonatkozó észrevételeiket, szövegezett javaslataikat egy hónapon belül az országos kath. Tanügyi Tanács elnökségéhez (Budapest VIII., Szentkirályi-u. 28.) beküldeni sziveskedjenek.

Budapest, 1906. március 1.

Az országos kath. Tanügyi Tanács elnöksége.

EGYESULETI ÉLET.

A Katholikus Tanügyi Tanács ülése.

I.

Bizonyára nagy érdeklődéssel várja a magyar katolikus tanító-ság, mit végzett a Tanügyi Tanács február 27-én, azért részletesen ismertetjük az ülés lefolyását, hogy mindenki hű tükörét lássa azon munkának, melyet oktatásügyünk ez élető szerve örvendetes buzgalommal végez. A népoktatás óriási munkájának virágzóvá tételéhez a modern korban valóságos életszükségletet képez a Tanács létele, mert célszerű irányítás, egységes munkaság nélkül nem lehet erőssé tenni a katolikus magyar oktatásügyet. És a mai ülésen is láthattuk mennyi egészséges eszme vár megoldásra, mennyi óhaja van a tanító-ságnak. Az ülés legfontosabb tárgyának a népiskolai szervezeti szabályzatot tartjuk, melyet br. Jeszenák Gábor kanonok, Bertalan Vince közreműködésével szerkesztett. A Tanács a tanító-ság egyetemének is módot nyújt most, hogy mindenki elmondhassa erre vonatkozólag véleményét és a nagygyűlésünkre reméljük oktatásügyünk kiváló hasznára, már teljesen kész munka fekszik majd előttünk. Ember Károly lovag, a kántorok sérelmeinek buzgó harcosa, pedig ismét fölemelte szavát, hogy a kántortanítók nyugdíj-sérelme orvosoltassék a jelen törvények keretében. Dolgozzunk mindnyájan egyházunk javára, és hazánk üdvére; csüggedésre még nincsen okunk, reméljük: megvirrad még valaha!»

Az Országos Katholikus Tanügyi Tanács ülése előtt fél nyolc órakor *Szentgyörgyi Jordán* Károly egyházi elnök a Jézus Szent Szíve-templomban mondott misét.

Pont nyolc órakor a képezdei szakosztály kezdette meg ülését *Ember Károly* lovag világi elnök vezetése mellett. Először is a nm. püspöki kar leiratát olvasták föl, mely a tanítóképző-intézetek rendtartási szabályzatára vonatkozott.

Keményfy K. Dániel kijelenti, hogy a püspöki kar rendelkezése előtt meg kell hajolni, bár a bizottság előző álláspontját egy memorandumban föntartani kívánja.

A szakosztály ezután fölkeri *Haller Józsefet*, hogy fejtsé ki ezen álláspontot a Tanács ülésen. A Tanács álláspontját fölterjeszti memorandumban, a magánvizsgálatokkal az intézetek kövessék az eddigi fönnálló gyakorlatot.

Ember Károly ezután előterjeszti, hogy a miniszter a képezdei tanárok képesítésére vonatkozólag rendeletet hozsájtott ki. A képezdei tanárok képesítését egyben helyteleníteni nem lehet, de a képesítés módjával szemben kifejti, hogy az egyháznak 1868: XXXVIII. t.-c.-ben biztosított alapon szintén eszelekednie kell, ezért kéri a nm. püspöki kart, nevezzen ki Budapest székhellyel képezdei tanárvizsgáló-bizottságot. A rendeletben lefektetett szak-körök és e körök tárgyainak terjedelme előirandó. A képezés alaki formáját előírni fölösleges. A képezdei tanárnak nincs szüksége oly alaki képzésre, mint a középiskolai tanárnak. A képző szakintézet, melyben a tanítókat nevelni kell. *Mócsy, Petrovác, Erdődy, Bárány*, kik tanítók voltak, vajjon mint képezdei tanárok nem válnak be? Pedig a képzés oly retortáján nem estek át, mint azt a miniszteri rendelet tervezi.

Draiszger Ferenc szerint, ha e rendeletet akceptáljuk,

akkor az apáca-intézetek fölött meghuzztuk a lélekharangot, mert a mai rendszer mellett nem tételezhető föl, hogy apácáink az egyetemre mehessenek. Ebből is látjuk, mennyire óhajandó a katolikus egyetem mielőbbi létesítése.

Keményfy K. Dániel helyesli *Ember* javaslatát, mert ezzel behoznók az amerikai rendszert, amidőn módot nyújtunk a valóban érdemes tanfőleknak az érvényesítésre. *Bertalan Vince* és *Döbrössy Alajos* hozzászólása után a szakosztály dr. *Kovács Gyulát* bizza meg e javaslat előterjesztésével.

Végül elvül kimondta a szakosztály, hogy a tanítóképzők rendtartási szabályzatában §-ban kifejeztessék, hogy a kath. képezdei igazgatói állásokra egyházi és világi tanfőleket egyformán alkalmaztassanak. Ezzel a szakosztály ülése véget ért.

(Folytatjuk.)

VEGYESEK.

A népiskolai új tanterv. A népiskolai új tanterv életbejuttatása alkalmából *Matyeczko* Tivadar kanonok, egyházmegyei tanfelügyelő «Néhány szó» címen a munkács-egyházmegyei gör. kath. iskolák igazgatóihoz és tanítói karához egy röpiratot adott ki, amelyben tanulságos módon ad utmutatást, mikép járjanak el a tanítók, hogy az új népiskolai tantervben kitűzött célt a leghathatósabban elérjék. A röpirat Ungváron jelent meg az Unió-könyvnyomdánál.

Az «eleven ABC»-ről. A Magyar Tanítók Otthona pedagógiai szakosztályának tegnap esti ülésén *Kálmán Márton* fővárosi tanító fölolvasást tartott az általa föltalált úgynevezett eleven ABC-ről. A fölolvasó kimutatta, hogy rendszerével a gyermek szinte játszva tanul meg olvasni a játékszer alakú huszonnyolc betű révén. Nagy tetszést kellett a szétszedhető olvasó-tábla, a melyen a gyermek maga függeszti ki a szokat és a mondatokat. A tanulságos fölolvasás után *Ember Károly* szakosztályi elnök elismerését fejezte ki, mire megnyitotta a vitát. A fölszólalók, *Szava János*, a Tanítók Otthonának elnöke, *Rózsa Ignác, Bartócz Pál*, valamennyien nagy elismeréssel nyilatkoztak a találmányról, amelyet még *Fichter E. dr.* orvosi szempontból is méltatott.

Siketnémák fölvétele. A siketnémák hevesvármegyei intézetébe 7-12 éves siketnéma gyermekek vesznek föl. A fölvétel iránt való kérvényeket a «Siketnémák intézete felügyelő bizottságának Egerbe» kell küldeni. Bővebb fölvilágosítást az intézet igazgatósága nyújt.

A kath. iskola védelme. A esieseri római katolikus iskolára adakoztak: *Csény Antal* 1 korona, *Széky Rezső* 2 korona, *Dusчек Oszkár* 5 korona, *Bónisched Eduárd* 4 korona, *Laudinger Antal* 5 korona, *Tóth Sándor* 5 korona, *Üdötelu János* 2 korona, *Kereszthy Károly dr.* 1 korona, *ösv. Bálint Bálintné* 2 korona. Összesen 27 korona. Isten áldja meg a nemesszívű adakozókat, ezzel is előbbre segítette a nevezett iskola ügyét.

Ertesítes. A kath. Tanügyi Tanács középponti irodája (Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.) minden kath. iskolai ügyben felvilágosítást nyújt a hozzáfördülő tanfőleknak.

Országos kath. tanítói árvaház Esztergomban. Az országos kath. tanítói segélyalap központi bizottsága még az elmúlt évi december hóban tartott ülésén elhatározta, hogy a kath. tanítók árvái részére internátust állít föl. Ezzel tulajdonképen a magas püspöki karnak még 1884-ben kifejezett óhaját akarja megvalósítani, mely már akkor elvül kimondotta a tanítók árva gyermekei számára megfelelő intézet föllállítását. Az ezen célra számtalap ma már 100.000 koronára növekedett, az intézmény szükséges volta pedig már annyira érezhető, hogy a kivittel tovább késni nem lehet. *Vasary* Kolos bíbornok, primás huszonötezer korona adománnyal járult az intézményhez, föltétlenül szabván, hogy az árvaház az ő székvárosában Esztergomban épüljön föl. E célok megvalósítása s az alap továbbnövelése érdekében alakult meg dr. *Waller Gyula* prelátus kanonok elnöklété alatt

Eszt
közé
taná
hang
a kö
is R
tásá
mat
legel
telke
ajánl
egyet
tését

Z
pályá
800 k
szolg
febr.

Az
tálya
rona,
évneg
szolg
kötele
dők n
kezdni
nal e
elnök

A
osztál
Fizeté
előleg
sel. A
Kervé
Gyep

K
a kán
tatni.
tek, v
modv
erkö
iroth
igazg

J
Ü



Esztergomban egy helyi bizottság az összes tanintézetek: középiskolák, tanítóképző és elemiiskolák igazgatói és tanáraiból, mely föladataul tűzte ki iskolai ünnepélyek, hangversenyek és fölovasások tartását, vagy amennyire a körülmények engedik, országos gyűjtések megindítását is. Reményli egyuttal a bizottság, hogy példájával, buzdításával a többi kath. népoktatási intézeteket és társadalmat hasonló tettekre fogja buzdítani. A példaadásban legelő jár Esztergom város közönsége, midőn ingyen telket, vagy ennek ellenértéke fejében huszezer koronát ajánlott föl az árvaház céljaira. *Hauszmann Alajos* műegyetemi tanár pedig az épület terveinek díjtalan elkészítését ajánlotta föl.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Nyitrai püspöki megye.

Zavodie (Zsolna fiók) tanítói állásra *március 20-ra* pályázat hirdettek. Tanítási nyelv tót-magyar. Javadalma 800 kor. havi részletekben, közös fűtésre 80 kor., iskolaszolgára 25 kor., két szoba, kamra, konyha. Zsolna, 1906. febr. 21. *Podivinsky Ferenc*, apát-plébános. 58 2-3

Székesfehérvári egyházmegye.

Az **eresi-i** (Fejér m.) róm. kath. iskolaszék egy osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: 790 korona, 10 korona kertilletmény, összesen 800 korona, az évnegyed közepén esedékes negyedévi részletekben kiszolgáltatva és egy szobából álló lakás. A megválasztott köteles a rábizott osztály vezetésén kívül a kántori teendők minden ágában szükség szerint díjtalanul segídeni. A pályázat határideje *március 15.* Az állás azonnal elfogtalandó. *Farkas József* plébános, iskolaszéki elnök. 62 1-1

Veszprémi egyházmegye.

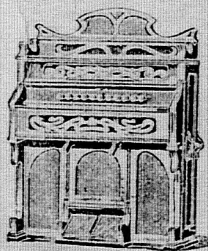
A **magyaropolányi** róm. kath. iskolánál megüresedett osztálytanítói állásra *március 11-re* pályázat hirdettek. Fizetése: hitközségtől 300 kor., államségélyből 500 kor. előleges havi részletekben és egy butorozott szoba fűtéssel. A megválasztott a kántoriakban segídeni tartozik. Kérvények az iskolaszéki elnökhöz intézendők. U. p. Gyepes (Veszprém m.) 61 1-1

Kántorképesítő. A kassai kir. kath. tanítóképzőben a kántorképesítő ez évi április hó 20-21-én fog megtartani. Vizsgára jelentkezhetnek tanítóképzőt végzett jelöltek, vagy már a gyakorlatban működő kántorok. A tolyamodványok keresztlevéllel, iskolai, esetleg működési és erkölcsi bizonyítvánnyal fölszerelve március 31-ig alulírozott beküldendők. *Hegedüs János*, tanítóképzőintézeti igazgató. 60 1-1

Jul. Heinr. Zimmermann, Leipzig.

Üzletek: Sz.-Pétervár, Moszkva, Riga, London.

Legjobb szerkezetű házi-, iskola-, koncert- és templom-harmonikumok gyára.



Egyedüli képvis. Magyarors. részére

Ferdinand Hörl
Pozsony, Ventur-u. 24.

Kérjünk 3. számú árjegyzéket orgonaharmonikumokra.

Szolíd, olcsó és szabott árak. —
Részletfizetéseket is elfogadunk.



HANGSZEREK

zenekarok, iskolák számára és házi használatra a hírneves **Jul. Heinr. Zimmermann**nál Lipesében. (Európa legnagyobb s szállításra leginkább képes hangszergyár.)

Fiókok: Szt-Pétervárott, Moszkva, Riga, Londonban.

Egyedüli képviselője Magyarországon:

HÖRL NÁNDOR

POZSONY
Ventur-utca 24. szám.

Különös specialitás Pompás hangverseny-hegedűk és kisbőgők, a jelenkor legkiválóbb mesterei kezéből.

Reális, mersékelt és szabott árak.
Legmértányosabb fizetési föltételek.

Az 1. számú árjegyzék az összes vonós- és fuvóhangszerekről ingyen és franco kapható. (Elismerés ezerszámra a világ minden tájáról, kiváló szaktekintélyektől is.)

Orgonaépítési műintézet.

RIEGER OTTÓ

villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udv. orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

cs. és kir. udvari szállító, a Szentsír lovagja,
a Ferenc József-rend lovagja.

A párisi s bécsi világkiállításon kitüntetve.

(484-58)



Legolcsóbb árban és kedvező fizetési föltételek mellett kiváló tiszta legnagyobb csörend-szerű (pneumatikai) tartós, nemes hangú orgonákat szállít. 30 év óta 980 orgonát szállított. Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat a legmersékelték árban és lelkiismeretes pontossággal teljesít. — Orgona jókarban tartását mersékelt árban elvállalja. Tervezetek és rajzok kivanatra díjmentesen.

Irodalmi Ujdonságok:

Szobrászat és festészet.

Ezen munka **dr. Vajdovszky János** által szerkesztett Szepesvármegye Művészeti Emlékeinek II. kötetét képezi.

Irtta
DIVALD KORNÉL.

Huszonegy melleklettel és nyolcvanöt szövegképpel.

== **Ára 12 korona.** ==

Irodalomtörténeti Olvasmányok.

III. Szent Barlám és Jozafát, Szent Elek legendái.

(Szemelvények a Kazinczy-kodexből.)

Összeállította: Dr. Vincze József.

==== **Ára 60 fillér.** =====

A természetjog.

Főolvasza a Szent-István-Társulat Tudományos és Irodalmi Osztályának ülésén
Dr. Notter Antal.

Felolvasás 56. szám. **Ára 1 kor. 80 fill.**

Sejanus.

Történeti drama öt felvonásban.

Irtta:

Atdolgozta:

G. B. Lemoyne.

CASSIAN.

Ára félévazonkötésben 70 fillér.

A szemléltető módszer * * * * * * * * * * a katolikus hitoktatásban.

Irtta: Dr. Sipos István.

Ára 1 korona 50 fillér.

A Hosszú élet, Jó egészség s a betegségek gyógyulásának titkai.

Masodik és bővített kiadás. Irtta: Farkas Zsigmond plébános. **Ára 3 korona.**

Szellemi böngészés.

Utiraj Svéd-Norvégia és Oroszországban.

Irtta: **VISZOLAJSZKY KÁROLY.**

Ára 1 korona 50 fillér.

Teljes buesú.

A halál oráján.

Irtta: Bernhard Zsigmond, S. J.

~~~~~ **Ára 6 fillér.** ~~~~~

==== **Megrendelhetők** =====

### A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN

**Budapest, IV., Kecskeméti-utca 2. sz.**

